

ศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่อำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่นเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์

ปิยะนุช ไสยกิจ^{1*} เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง² นพคุณ นิสามณี³

A STUDY OF GRAPHICS DESIGN PATTERN MUDMEE SILK, CHONNABOT DISTRICT, KHONKAEN PROVINCE FOR PRODUCT DESIGN

Piyanoot Saiyakit^{1*} Kriangsak Khaiomang² Noppakun Nisamane³

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

² อาจารย์ประจำ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

³ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ

^{1*} Master of Fine and Applied Arts Program in Visual Arts and Design, Burapha University, Chonburi

² Lecturer, faculty of Fine and Applied Arts Program in Visual Arts and Design Burapha University, Chonburi

³ Lecturer, King Mongkut's University of Technology North, Bangkok

*Corresponding author E-mail address : ps_noonoi@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ประวัติ โครงสร้างของลวดลายผ้า ไหมมัดหมี่ การสร้างลวดลาย แนวความคิดในการออกแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย (1) ศึกษาและออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น กลุ่มประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการออกแบบลวดลายกราฟิกผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบด้วยกลุ่มชาวบ้านทอผ้า อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด (2) พัฒนาการออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายกราฟิก จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลด้านรูปแบบและลวดลาย คำศัพท์ใช้ในการออกแบบรูปร่าง รูปทรง ตำแหน่งและสัดส่วน (3) นำลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่มาใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลาย และการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมในการออกแบบร่างหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (4) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดให้เป็นกลุ่มนักออกแบบกราฟิก และกลุ่มนักออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 30 คน นักออกแบบทั้งหมดอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล (5) หาความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศาลาไหมไทย ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการศึกษาคือ ผู้เยี่ยมชมศาลาไหมไทย (ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2556) จำนวน 300 คน และใช้สูตรแทนค่าได้กลุ่มตัวอย่าง 171 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามหาความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศาลาไหมไทย (6) นำลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่มาใช้เป็นต้นแบบ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายกราฟิก จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมในการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (7) ประเมินความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการศึกษาคือ ผู้เยี่ยมชมศาลาไหมไทย (ในช่วงเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557) จำนวน 300 คน ใช้สูตรแทนค่าได้กลุ่มตัวอย่าง 171 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย

ผลการศึกษา พบว่า (1) ผลการศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลได้ว่าลวดลายที่พบแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มลาย ลายหมี่พื้นฐาน ลายทั่วไปที่พบเห็น และลายสร้างสรรค์ (2) ผลการพัฒนาการ

ออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมในการออกแบบลวดลายกราฟิก (3) ผลการออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ นำมาใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล) ได้แนวทางการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมคือแบบที่ 3 ประกอบด้วยชื่อหนังสือ “สะออนหลาย ลายแก่นขอนแก่น” โทนสี Art Nouveau ขนาดหนังสือ คือ ขนาด A4 ขนาดมาตรฐาน (4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล) (5) ผลการศึกษาความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศาลาใหม่ไทย พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่กลุ่มผู้บริโภคต้องการให้จัดจำหน่าย คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องแต่งกาย (๖) ผลการนำลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่มาใช้เป็นต้นแบบ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมคือแบบที่ 1 มีความแปลกใหม่ แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของลวดลายกราฟิกที่ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้สวมใส่ (7) ผลการประเมินความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย

คำสำคัญ : ลวดลาย กราฟิก ผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ออกแบบ ผลิตภัณฑ์

ABSTRACT

This research aims to study graphic patterns of mudmee silk in Chonnabot District, Khon Kaen Province. It is a study about mudmee silk patterns, history, structures of mudmee silk patterns, creation of patterns, and concepts of design. The researcher had defined the scope and the purposes of the research as follows: (1) To study and design graphic patterns of mudmee silk in Chonnabot District, Khon Kaen Province. The populations and the samples used in this study were patterns of mudmee silk in Chonnabot District, Khon Kaen Province. The populations who were informants about the design of graphic patterns of mudmee silk consisted of a group of woven fabric villagers in Chonnabot District, Khon Kaen Province totally 30 people. The research tools were open-ended interview questions in a topic of mudmee silk patterns, structures of patterns, and concepts of design. (2) To develop graphic pattern design for mudmee silk, populations, and samples. The researcher used three experts in graphic design. The tools used in the study were questionnaires which contained information about forms and patterns, color tones used in the design, appearances, shapes, positions, and proportion. (3) To bring graphic patterns of mudmee silk to be used as a model in the product design (a collection book of patterns and digital files), populations and samples. The researcher used three experts in pattern design and product design. The tool used in the study were questionnaires using for assessing suitability of a collection book of patterns and digital files for specialists. (4) To evaluate the satisfaction of product users (a collection book of patterns and digital files). For the populations used in the study, the researcher used the population as the samples by defining them as a group of graphic designers and product designers totally 30 people, namely, designers in private agencies totally 10 people, designers in governmental agencies totally 10 people, and freelance designer totally 10 people. All the designers were living in the areas of KhonKaen Province. The tools used in the study were questionnaires using for evaluating satisfactions on using a collection book of patterns and digital files. (5) To find out the demand of distribution channels of Sala Mai Thai's products. The researcher used the populations in the study who were visitors of Sala Mai Thai (during October - November 2013) totally 300 people and used the formula for substitution and obtained the samples totally 171 people. The tools used in the study were questionnaires using for finding out the demand of distribution channels of Sala Mai Thai's products. (6) To bring the graphic patterns of mudmee silk to be used as a model to design product prototypes of Sala Mai Thai, populations and samples. The researcher used three experts in graphic design. The tools used in this study were questionnaires using for assessing suitability in the design of product prototypes of Sala Mai Thai for specialists (7) To evaluate

satisfaction on the product prototypes of Sala Mai Thai. The researchers determined the populations in the study who were visitors of Sala Mai Thai (during December 2013 - January 2014) totally 300 people, the formula for substitution and obtained the samples totally 71 people. The tools used in the study were questionnaires using for evaluating satisfaction on the use of product prototypes of Sala Mai Thai. The study results can be found that: (1) The study results of graphic patterns of mudmee silk in Chonnabot District, Khon Kaen Province, can be concluded that the found pattern were divided into 3 groups, that is, standard dyed patterns, general patterns, and creative patterns. (2) The development results of graphic patterns of mudmee silk in Chonnabot District, Khon Kaen Province, which the researcher used three experts to evaluate suitability of graphic pattern design (3) The results of the graphic pattern design for mudmee silk had been used as a model in the product design (A collection book of patterns and digital files). The designing methods from three experts could be found that the suitable model was the third model that consisted of the book named "Sa-On Lhai, Lai Kaen Khon", 'Art Nouveau' color tone, A4 normal size book. The book consisted of graphic patterns, real fabric patterns, names of patterns, color tones of patterns, and history. (4) The results of satisfaction of product users (a collection book of patterns and digital files). (5) The results of the need of distribution channels of Sala Mai Thai's products could be found that the product prototypes that the consumer groups needed for distribution were a group of apparel products (6) The results of bringing graphic patterns of mudmee silk to be used as a model for designing product prototypes of Sala Mai Thai could be found that the suitable model was the first model which had originality with obvious uniqueness of graphic patterns and was suitable to wearers. (7) The evaluation results of satisfaction on product prototypes of Sala Mai Thai.

Keywords : Graphics Pattern Mudmee Silk Chonnabot District Product Design Prototypes

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมการทอผ้าของไทยในอดีต ผ่างด้วยความคิด ความเชื่อ การสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัวออกมาเป็นการทอผ้า การย้อมสีหรือแม้แต่การวางลวดลายผ้า ล้วนเป็นกิจกรรมของสตรี และเปรียบเสมือนเป็นการบันทึกเรื่องราวของสังคมที่บ่งบอกถึงร่องรอยของความเชื่อ ความผูกพันกับประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา และการสืบทอดบรรพบุรุษ (ทัศนีย์ บัวระภา, 2541, 1)

การออกแบบลวดลายก็เช่นเดียวกันนับเป็นการถ่ายทอดอารยธรรมทางปัญญาที่เป็นรากฐานของบรรพบุรุษสืบทอดมาจนถึงรุ่นปัจจุบัน ที่แฝงไว้ด้วยวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณี ในเชิงประวัติศาสตร์ และลวดลายที่ได้รับการออกแบบ ย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องเนื้อหา ภาษา วัฒนธรรมประเพณี ตามสมัยนิยมนั้น ๆ การออกแบบลวดลายมีความสำคัญโดยทั่วไปเป็นส่วนประกอบในการสร้างงานแทบทุกประเภทโดยเฉพาะการออกแบบผลิตภัณฑ์ (พินาลิน สาริยา, 2549 , หน้า 2)

ในสังคมปัจจุบันลวดลายกราฟิกมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำเสนอข้อมูลและข่าวสาร ในการออกแบบกราฟิกจะมีทั้งตัวอักษรและภาพ ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลที่ซับซ้อนให้มีความชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ และจะแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งภาพหนึ่งภาพมีความหมายแทนคำพ้องคำ โดยที่ภาพสามารถช่วยให้การถ่ายทอดข้อมูลกระชับและง่ายต่อการเข้าใจ นักออกแบบกราฟิกจึงจำเป็นที่จะสร้างสรรค์งานออกแบบ ด้วยการสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริพรรณ ปีเตอร์, 2549, หน้า 1) ศิลปะลวดลายกราฟิกอาจเป็นสิ่งสำคัญอีกหนึ่งวัฒนธรรมในการสื่อความหมายระหว่างลวดลายกับบุคคลให้มีวิวัฒนาการควบคู่กับความเจริญของชาติมนุษย์ ดังเช่นผ้าไหมไทย ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์สืบทอดกันมาเป็นเวลานานนับพันปีมาแล้ว เป็นศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะไหมไทยได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็น “ราชินีแห่งไหม” จนกลายเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไป (ศิริ ผาสุก, 2545, หน้า 2) โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการทอผ้าไหม และเป็นแหล่งทอผ้าไหมใหญ่ที่สุดในจังหวัดขอนแก่น และเป็นสัญลักษณ์ที่คนทั่วไปรู้จัก ดังคำกล่าวที่ว่า “คนรู้จักเมืองขอนแก่นก็ต่อรู้จักผ้าไหมขอนแก่นและผ้าไหมเมืองขอนแก่นก็ต้องผ้าไหมของอำเภอชนบท” (ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ, 2544, หน้า 85) จุดเด่นของผ้าไหมมัดหมี่อำเภอชนบท มีความสวยงาม ลวดลายละเอียดแตกต่าง

จากที่อื่น เอกลักษณ์ของผ้าไหมชนบทคือ “ลาย” ลายเก่าแก่ที่สืบทอดกันมา คือ ลายหมึกง ลายชั้นหมากเบ็ง นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ลวดลายและสีสันทันให้เข้ากับยุคสมัยตลอดเวลา อีกทั้งยังมีสถานที่สำคัญเกี่ยวกับผ้าไหมอีกแห่งหนึ่งคือ ศาลาไหมไทย เป็นสถานที่จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับผ้าไหม มีการรวบรวมลายผ้าไหมมัดหมี่โบราณของอำเภอชนบทและภาคอีสานไว้เป็นจำนวนมาก นับเป็นแหล่งศึกษาดูงานเกี่ยวกับหัตถกรรมการทอผ้าไหมที่สมบูรณ์ที่สุดของประเทศไทย (ศิริพร บุญชู, 2550, หน้า 66)

ปัจจุบันลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ยังไม่พบว่ามีมีการรวบรวมข้อมูลเป็นหนังสือภาพ ซึ่งเป็นการคัดลอกลวดลายเดิมมาสร้างเอกลักษณ์ให้เป็นลวดลายกราฟิก เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจได้นำไปใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย อีกทั้งการออกแบบลวดลายผ้าทอยังมีเทคนิคการสร้างผลิตภัณฑ์แบบเดิม ๆ ไม่มีการสร้างวิธีการออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์ในแบบใหม่ ให้ตอบรับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องแต่งกาย ดังนั้นลวดลายจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริโภคใช้พิจารณาตัดสินใจซื้อและยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมด้านการออกแบบลวดลายของอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ให้สืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดที่จะศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล อีกทั้งจะนำลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ของแต่ละหมวดหมู่ ทั้งลายหมี่พื้นฐาน ลายทั่วไปที่พบเห็น และลายสร้างสรรค์ มาสร้างความโดดเด่นด้านสี เทคนิค ลวดลาย แนวความคิด พัฒนาด้วยการใช้ลวดลายกราฟิกมาทำการออกแบบลงบนผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและกลุ่มเป้าหมาย ที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น โดยการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ซึ่งจะทำการวิจัยมีความชัดเจน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ศึกษาและออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

1.1 การศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

1.2 การออกแบบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยผู้ให้ข้อมูลด้านการออกแบบลวดลายกราฟิกผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบด้วยกลุ่มชาวบ้านทอผ้า อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 30 คน การวิจัยเชิงทดลองควรใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป เพื่อที่จะทำให้การแจกกลุ่มของค่าเฉลี่ยเข้าใกล้โค้งปกติ (Kerlinger, 1986, p 119)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ โครงสร้างลวดลายผ้า แนวความคิดในการออกแบบลวดลายผ้า

2. ศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

2.1 การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รูปแบบประเภทของหนังสือรวบรวมลวดลาย ภาพประกอบและรูปแบบของไฟล์ดิจิทัล ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบรูปแบบของหนังสือและรูปแบบของไฟล์ดิจิทัล

2.2 การออกแบบประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างในด้านการออกแบบหนังสือและไฟล์ดิจิทัล ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบหนังสือและไฟล์ดิจิทัล มีจำนวน 3 ท่าน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ รูปแบบและโครงสร้างของหนังสือ รูปแบบแนวความคิดในการสร้างหนังสือ และไฟล์ดิจิทัล

3. ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดให้เป็นกลุ่มนักออกแบบกราฟิก และกลุ่มนักออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 30 คน ได้แก่ นักออกแบบในหน่วยงานเอกชน มีจำนวน 10 คน นักออกแบบในหน่วยงานรัฐ มีจำนวน 10 คน และนักออกแบบอิสระ มีจำนวน 10 คน (นักออกแบบทั้งหมดอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลและลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจในการใช้หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล

4. ผลผลิตขั้นต้นแบบศาลาใหม่ไทยที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการศึกษาคือ ผู้เยี่ยมชมศาลาใหม่ไทย (ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2556) จำนวน 300 คน และหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ที่มา: Taro Yamane. Statistics: An Introductory Analysis.1970: 886)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศาลาใหม่ไทย

5. ประเมินความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการศึกษาคือ ผู้เยี่ยมชมศาลาใหม่ไทย (ในช่วงเดือนธันวาคม 2556-มกราคม 2557) จำนวน 300 คน และหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ที่มา: Taro Yamane. Statistics: An Introductory Analysis.1970: 886)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย

6. ขอบเขตของพื้นที่การศึกษา พื้นที่เป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ เลือกพื้นที่อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น โดยพิจารณาจากประวัติความเป็นมาของผ้าไหมมัดหมี่ เรื่องราว ลวดลาย วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล รวมถึงเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนการศึกษา

1. ศึกษารวบรวมเนื้อหา

1.1 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด สื่อมัลติมีเดีย เกี่ยวกับการศึกษาออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบหนังสือและไฟล์ดิจิทัล

1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการผลิตภัณฑ์และออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบของศาลาใหม่ไทย

2. การวิเคราะห์เนื้อหา

2.1 วิเคราะห์ลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มชาวบ้านเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

3.2 แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมในการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

3.3 แบบสอบถามแนวทางการออกแบบหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

3.4 แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมในการออกแบบร่างหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล สำหรับ

ผู้เชี่ยวชาญ

3.5 แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

3.6 แบบสอบถามหาความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศาลาใหม่ไทย

3.7 แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมในการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

3.8 แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย

4. การตรวจแบบสอบถาม

4.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้งหมดให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ มีจำนวน ๓ ท่าน และนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

5. การออกแบบร่าง

5.1 กำหนดรูปแบบของลวดลาย โดยกำหนดแนวความคิด การวิเคราะห์ พัฒนา และสรุปแบบร่าง

5.2 นำผลจากแบบสอบถามด้านรูปแบบองค์ประกอบหนังสือและรูปแบบไฟล์ดิจิทัลของผู้เชี่ยวชาญ ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล

5.3 ออกแบบร่างบนผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

5.4 ออกแบบร่างโดยจัดวางลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาใหม่ไทย

5.5 นำผลงานที่ออกแบบให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาแก้ไข และปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

6. ออกแบบผลิตภัณฑ์

6.1 ออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ลงสีด้วยเทคนิคโปรแกรมคอมพิวเตอร์

6.2 ออกแบบผลิตภัณฑ์หนังสือและไฟล์ดิจิทัลให้สอดคล้องกับแนวทางการออกแบบ

6.3 ออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค โดยจัดวางลวดลายลงบนตัวอย่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย

7. ทดสอบงานออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับกลุ่มผู้บริโภค

8. ประเมินความพึงพอใจ

8.1 ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

8.2 ประเมินความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย

9. สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

10. ตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ประวัติ แนวความคิด โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างลวดลายผ้า การสร้างลาย แนวความคิดในการออกแบบลวดลายผ้าจากกลุ่มตัวอย่างทอผ้า อำเภอชนบท และศึกษาการออกแบบหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัลเกี่ยวกับองค์ประกอบรูปแบบแนวความคิดในการสร้างหนังสือและไฟล์ดิจิทัล รวมถึงประเมินความพึงพอใจในการใช้หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล ศึกษาความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศาลาไหมไทย และประเมินความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ลวดลายกราฟิก หมายถึง การแสดงออกซึ่งความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของความคิด ความเชื่อ ร่องรอยอารยธรรม ด้วยจุดเส้น รูปทรง รูปร่าง และสี บนผ้าไหมมัดหมี่ที่จะแสดงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. ผ้าไหมมัดหมี่ หมายถึง ผ้าที่มีกรรมวิธีการทอผ้าที่ใช้เทคนิคการมัดและการย้อม นำไปทอจะเกิดลวดลายบนผืนผ้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงเหมือนลวดลาย เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

3. อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น หมายถึง สถานที่ที่เป็นต้นกำเนิดของการทอผ้าไหม และเป็นแหล่งทอผ้าไหมใหญ่ที่สุดในจังหวัดขอนแก่น

4. ออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล โดยใช้ลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

5. ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ตัวอย่างมาจากความต้องการของผู้เยี่ยมชมในศาลาไหมไทย

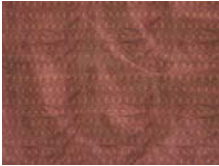

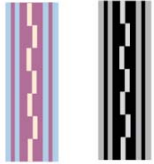

6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความชื่นชอบในตัวอย่างผลิตภัณฑ์หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล และผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ที่เข้าเยี่ยมชมในศาลาไหมไทย

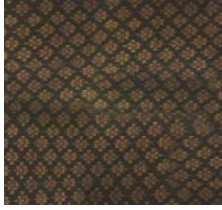

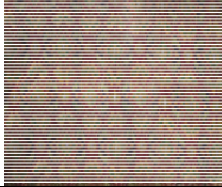

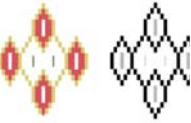

7. ศาลาไหมไทย หมายถึง สถานที่ที่จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับผ้าไหม มีการรวบรวมลายผ้าไหมมัดหมี่ของอำเภอชนบท และภาคอีสานไว้เป็นจำนวนมาก และเป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ในรูปแบบต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์ และการออกแบบ

ผลการศึกษาลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

ลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่มีการจำแนกหมวดหมู่ทั้งลายหมี่พื้นฐาน ลายทั่วไปที่พบเห็น และลายสร้างสรรค์ สร้างความโดดเด่นด้านลวดลาย แนวความคิด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน พบว่า

ลายจริง	ลายกราฟิก	ลักษณะของลวดลาย
<p>1. ลายหมี่กึ่ง</p> 		<p>เป็นลายต้นแบบที่เก่าแก่ของผ้าพื้นเมืองในจังหวัดขอนแก่น เป็นลายมัดหมี่ที่ประยุกต์จากสวิงหรือแหของชาวบ้านใช้เป็นอุปกรณ์ในการทำมาหากิน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนลักษณะของลาย ลายผ้าจะใช้สีสลับกันอย่างสวยงาม มีความโดดเด่นในเรื่องของสี ใช้สีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม คือสีน้ำตาล (เม็ดมะขาม) เป็นสีหลักของลวดลาย</p>
<p>2. ลายหมี่ขอ</p> 		<p>เป็นลายหมี่ดั้งเดิม ลวดลายมีลักษณะเหมือนตะขอ จุดเด่นของผ้านั้นจะเป็นลายที่มีขนาดใหญ่ทั้งผืนจะใช้เส้นฉีกแซกเป็นหลักสลับไปมา ส่วนของปลายเส้นจะหวัดม้วนเข้าไป</p>
<p>3. ลายหมี่ข้อ</p> 		<p>เป็นลายที่เกิดจากลักษณะของต้นไผ่ ลักษณะลำต้นเป็นข้อปล้อง และมีลำต้นเป็นกอเป็นไม้พุ่ม จากการสังเกตลักษณะของลำต้นไผ่ขึ้นอยู่ตามหมู่บ้าน ชาวบ้านได้นำรูปลักษณะของต้นไผ่มาออกแบบลวดลายลวดลายจะมีลักษณะเป็นข้อ ๆ ต่อกันสลับกันเป็นเส้นตรง จัดวางเป็นระเบียบเต็มผืน เว้นระยะห่างให้พอดี ลงสีให้ตัดกัน เพื่อให้ลวดลายเกิดลักษณะโดดเด่น</p>
<p>4. ลายหมี่หมากจับ</p> 		<p>แรงบันดาลใจเกิดจากต้นพืช (หญ้า) ชนิดหนึ่งในธรรมชาติ เวลาเดินผ่านดอกหมากจับ จะมีลักษณะเกาะติดแน่นตามเสื้อผ้า จากการสังเกตรูปลักษณะที่มีความสวยงามในตัวของมันเอง จึงได้นำมาทำเป็นลายผ้า เกิดเป็นลายเล็ก ๆ ลักษณะของลวดลายหมากจับ เป็นลายสีน้ำตาลอ่อน วางเป็นกลุ่มบนพื้นสีน้ำตาลเข้ม ในลายผ้าหมากจับอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นระเบียบทั่วทั้งผืน เว้นระยะห่างของลายอย่างสวยงาม</p>
<p>5. ลายหมี่โคม</p> 		<p>ในช่วงออกพรรษา จะมีงานประเพณีโคมไฟในแถบอีสาน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีการทำโคมและการปล่อยโคมลอยก็เป็นศูนย์รวมแห่งความสามัคคีของชาวบ้านกับวัดซึ่งมีคติความเชื่อว่า การปล่อยโคมนั้น เป็นการส่งเหล่าเทวดาส่งขึ้นสู่สวรรค์ หลังจากนั้นท่านจะช่วยปกป้องคุ้มครองเรา โดยลวดลายมีการประยุกต์ตัวลายให้มีลักษณะคล้ายกับโคม มีลายหลักตรงกลางและใช้สีเหลืองทองแทนตัวโคมที่กำลังส่องสว่าง ใช้สีน้ำตาลเข้มแทนดวงไฟตรงกลาง</p>

ลายจริง	ลายกราฟิก	ลักษณะของลวดลาย
<p data-bbox="229 342 376 376">6. ลายหมีใบไม้</p> 		<p data-bbox="671 342 1466 622">ในสมัยก่อนมีการสร้างสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้จากภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยลักษณะของต้นไม้ จะมีลักษณะกลวง และเป็นปล้อง ๆ หากสังเกตให้ดีจะเห็นว่า ใบไม้มีลักษณะคล้ายใบหญ้า โดยนำมา ลักษณะของลำไม้กับใบไม้ประยุกต์ให้สวยงามตามความชอบ ลักษณะของลวดลาย จะแบ่งออกเป็นช่อง ๆ ตามลักษณะของลายซ้าย ขวา จะเสมอกันแต่สลับกันด้วยสี ซึ่งใช้สีแดงและสีน้ำเงินเข้ม ในการแบ่งแยกลาย เพื่อให้ลายหลักชัดเจนขึ้น โดย ลักษณะของใบไม้ จะเป็นเส้นทแยง เสมือนเป็นลักษณะของเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง</p>
<p data-bbox="229 633 408 667">7. ลายหมีดอกแก้ว</p> 		<p data-bbox="671 633 1466 869">คนโบราณเชื่อว่า บ้านใดที่ปลูกต้นแก้วไว้ประจำบ้านจะทำให้บ้านมีแต่สิ่งดี ๆ ซึ่งใน สมัยโบราณได้เปรียบเทียบลักษณะของดอกแก้ว เหมือนความใสสะอาดสดใส นิยม นำดอกแก้วไปใช้ในพิธีบูชาพระตามพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อเสริมความเป็นสิริ มงคลอีกด้วย ลายดอกแก้ว เป็นลายหมีที่เกิดขึ้นจากลักษณะของดอกแก้ว โดยตัด ทอนรายละเอียด กลีบดอกมีสี่เหลี่ยมทอง คู่มือคุณค่า จำนวนกลีบดอกมีทั้งหมดหก กลีบ วางสีพื้นด้วยสีเทาเข้ม</p>
<p data-bbox="229 960 392 994">8. ลายหมีแมงมุม</p> 		<p data-bbox="671 960 1466 1162">เป็นลายประยุกต์จากสิ่งรอบตัวตามธรรมชาติ อย่างลักษณะรูปร่างของแมงมุม ที่ เป็นลักษณะของแมงมุมกำลังกางใยเป็นตาข่าย มีลำตัวที่ใหญ่มีช่วงขาที่ยาว ในลาย จะเห็นเป็นรูปอกของแมงมุมขนาดใหญ่อย่างเด่นชัด ทำออกมาให้ลำตัวเป็นสี่เหลี่ยม ทอง ส่วนบริเวณอกแมงมุมจะมีสีเขียวปนเหลืองอยู่ตรงกลางระหว่างหัวแมงมุม และจะมีเส้นเหลืองเชื่อมต่อระหว่างตัวต่อตัวจนเต็มผืน เสมือนเป็นใยของแมงมุม</p>
<p data-bbox="229 1229 360 1263">9. ลายหมีเต่า</p> 		<p data-bbox="671 1229 1466 1431">เป็นลายประยุกต์จากสิ่งรอบตัวตามธรรมชาติ ที่อยู่ตามท้องน่านำมาตัดทอนให้อยู่ ในรูปลักษณะของกระดองเต่าที่กำลังหดขา จะมัดหมีให้เป็นรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยม ขนมเปียกปูน ส่วนตรงกลางจะใส่ลายเป็นจุดสีขาวมีขอบสีแดง ให้เป็นลักษณะของ ลายกระดองเต่าตามจินตนาการของการผูกมัด ลาย</p>
<p data-bbox="229 1554 376 1588">10. ลายหมีผีเสื้อ</p> 		<p data-bbox="671 1554 1466 1756">เป็นลายที่เกิดจากการมองเห็นสัตว์ตามธรรมชาติอย่างผีเสื้อ ชาวบ้านมีความเชื่อว่า เป็นสัตว์ที่มีความสวยงามและรักอิสระ ลวดลายจะมีลักษณะเป็นผีเสื้อกำลังกางปีก เสมือนเป็นการบินขึ้นกลางอากาศ ช่วงตัวประกอบด้วยสีหลักเด่น ๆ จำนวน ๓ สี คือชมพู ม่วง และเขียว ตัดขอบด้วยสีเหลืองทอง และปูพื้นหลังเป็นลายหมีกึ่ง เพื่อให้ตัวลายหลัก มีความโดดเด่นมากขึ้น</p>

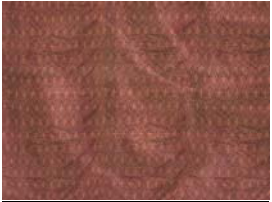

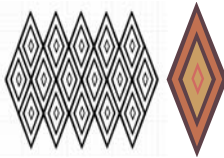
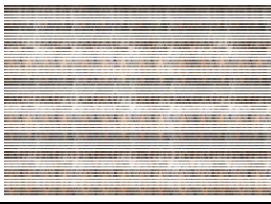

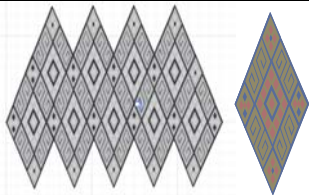
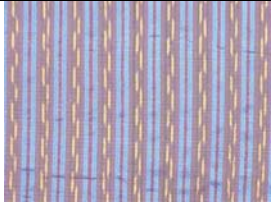
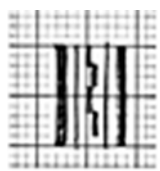
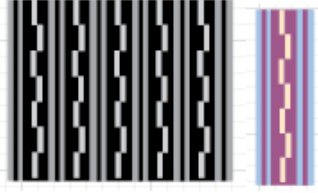

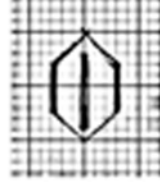
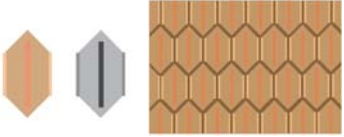

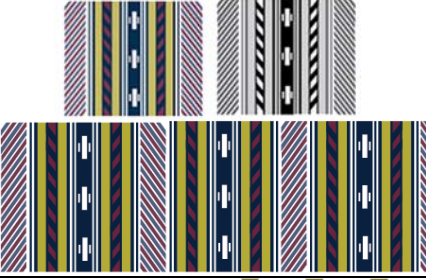

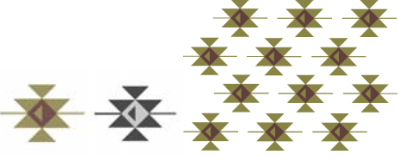

ลายจริง	ลายกราฟิก	ลักษณะของลวดลาย
<p>11. ลายดอกพิกุล</p> 		<p>เป็นการนำเอาดอกไม้ต่างดอกพิกุลมาประยุกต์ ซึ่งดอกพิกุลจะมีลักษณะเป็นดอกเล็ก ๆ มีกลิ่นหอม นำจินตนาการมาผสมผสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวประยุกต์เป็นลาย ดอกพิกุลที่เป็นตัวลาย จะมีสีเหลืองทอง และมีลายโคมทำสีแดงเป็นกลีบดอก และลายโคมทำสีเหลืองทองวางเป็นองค์ประกอบเสริม เติมเส้นไขปลาสีเหลืองทองเชื่อมต่อในแต่ละดอก อย่างสวยงาม</p>
<p>12. ลายช่อขบา</p> 		<p>ดอกขบาจะนิยมปลูกไว้ตามบ้านเรือน ซึ่งนิยมปลูกกันอย่างแพร่หลาย มีลักษณะกลีบดอกที่ใหญ่ มีสีสดใส โดยจัดเรียงดอกขบาให้เป็นแถว ตัวดอกใช้สีน้ำตาลแดง ตัดกลีบด้วยสีม่วงเข้ม ในแต่ละช่อจะมีลายเส้นสีม่วงสลับกับสีน้ำตาลแดง ล้อมรอบอยู่และเชื่อมระหว่างลายด้วยเส้นสีน้ำตาลแดงในลักษณะเท่า ๆ กัน</p>
<p>13. ลายกงแก้ว</p> 		<p>เป็นลายมัดหมี่ประยุกต์จากสวิงหรือแหที่ชาวบ้านใช้เป็นอุปกรณ์ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนอีสานสมัยก่อน การมัดแต่ละดอกจะมัดเป็นแก้วลำ โค้งลงมาหากัน เท่ากับว่าเป็นหนึ่งดอก ประกอบกับตัวลายกงแก้วมัดซ้อนทับกัน ตกแต่งด้วยลายหมากจับสีขนาดเล็ก ๆ ที่จัดวางอยู่รอบลายกงแก้ว มีลายโคมทำสีเหลืองขอบขาวตัดเส้นเชื่อมต่อเป็นลายรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด</p>
<p>14. ลาย ชั้นหมากเบ้ง</p> 		<p>ลายชั้นหมากเบ้ง ลักษณะเหมือนพานบายศรี เป็นพานพุ่มดอกไม้สำหรับใช้เป็นเครื่องบูชาในพิธีกรรมระดับประดาเครื่องสักการะ ๕ อย่าง คำว่า หมาก สื่อความหมายว่าขึ้น หรืออัน ส่วนคำว่า เบ้ง แปลว่า ห้า ชั้นห้าชั้นเอง ในลายผ้านั้นจะมีลายโคมห้ามัดชั้นหมากเบ้งตรงกลาง มีลายหมากจับเป็นองค์ประกอบ มัดหมี่เป็นลายชั้นหมากเบ้งสีน้ำตาล ภายในเป็นลายโคมห้าสีน้ำตาลเข้ม มัดเป็นชั้นหมากเบ้งตรงกลาง จัดวางไล่ระดับ 5 ชั้น อย่างสวยงามลงตัว</p>
<p>15. ลายข้าว หลาม</p> 		<p>ลักษณะของลายจะมัดเรียงแถวขึ้นเป็นปล้องเหมือนบ้องข้าวหลามนอนเรียงกัน ลักษณะของลายจะเป็นปล้อง มีหมี่โคมห้าเป็นองค์ประกอบเส้นยืนจะเป็นเครือลาย โดยตรงกลางจะได้ใช้สีทอง ส่วนตัวลายจะใช้สีน้ำตาลตัดกับสีเทา</p>

ลายจริง	ลายกราฟิก	ลักษณะของลวดลาย
<p>16. ลายนาค เกี้ยว</p> 		<p>ในสมัยก่อนชาวบ้านเชื่อว่าพญานาคเป็นสัตว์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อของสิ่งเคารพและตัวแทนของเทพเจ้า ชาวบ้านจึงนำมาใช้มัดเป็นลายหมี่สร้างลักษณะเครื่องลาย ที่เรียกว่า ไล่ปลาไหล เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และแตกต่างของลวดลาย ตัวลายพญานาคมีสีน้ำตาลมีปลายหางสีน้ำตาล สลับกับดอกลวดลายหัวใจสีน้ำตาลอมส้ม</p>
<p>17. ลายหมี่นาค ชูสน</p> 		<p>เชื่อกันว่ามีความเชื่อมโยงกับคติความเชื่อของคนไทยที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ โดยงูหรือนาคเป็นสัญลักษณ์ร่วมกันของสังคมที่มีวัฒนธรรมทางน้ำ ดังนั้น งูหรือนาคจึงปรากฏอยู่มาจากคติความเชื่อของชาวบ้าน โดยลายประยุกต์นี้ดัดแปลงให้นาคอยู่ในลักษณะเลื้อยบนน้ำ กำลังชูสน เป็นการแสดงถึงโชคลาภบารมี ของผู้สวมใส่ ทั้งนี้เพราะชาวบ้านมีความเชื่อว่า ถ้าสวมใส่ลายนี้จะนำโชคลาภหรือความสิริมงคลเข้ามาในชีวิต ส่วนของลวดลายจะใช้ตัวของนาคเป็นสีดำ ขลิบสีเหลือง และลักษณะของต้นสนก็จะใช้สีเขียวแกมเหลือง ตัดด้วยพื้นหลังสีดำอมม่วง</p>
<p>18. ลายหมี่ ราชินี</p> 		<p>ได้แรงบันดาลใจในการตั้งชื่อลายจากเมื่อครั้งที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีทรงสวมใส่ผ้ามัดหมี่ เมื่อครั้งที่พระองค์ทรงเสด็จมาเยี่ยมราษฎรที่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (ซึ่งเป็นอำเภอที่ติดกับอำเภอชนบท) โดยลวดลายของผืนผ้ามีความสวยงาม ส่งให้ผู้ที่ได้สวมใส่มีสวรรคต ลวดลายจะประกอบด้วยลายแมงมุมและโคมห้า มีใยแมงมุมอยู่รอบ ๆ ลายจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขอบชมพู 4 มุม รอบลายวงเจ็ดสีเหลี่ยมขอบน้ำตาล มีลายโคมห้าเป็นองค์ประกอบเดินเส้นสีชมพูเชื่อมต่อกัน ลวดลายซ้ำ ๆ กัน ที่มีความสวยงามโดดเด่นเป็นอย่างมาก</p>

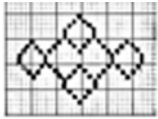
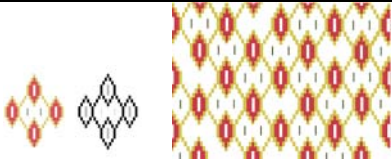

ผลการพัฒนาการออกแบบลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านทอผ้า พบลวดลายทั้งหมด 18 ลาย โดยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมในการออกแบบลวดลายกราฟิก ด้านองค์ประกอบรูปร่างโครงสร้างลวดลาย ด้านระยะจังหวะการจัดวางลวดลาย และค่าสีที่ใช้ในการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

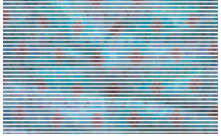

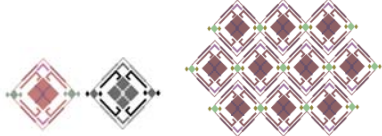
ชื่อลาย	ภาพลาย	แบบร่าง	แบบลายเส้นลงสี
1.ลายหมี่กง			
2.ลายหมี่ขอ			
3.ลายหมี่ซ้อ			
4.ลายหมี่โคม			
5.ลายหมี่ ใบไผ่			
6. ลายหมี่ดอก แก้ว			

กลุ่มลายที่ 2 : ลวดลายที่พบในจังหวัด ชาวบ้านนิยมทอตามที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ ได้แก่

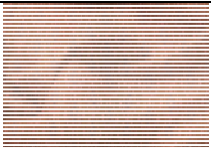

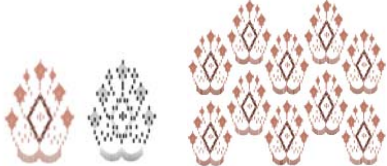

1) ผ้าไหมมัดหมี่ลายสัตว์ เกิดจากลวดลายที่นำเอาโครงสร้างของสัตว์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวมาเป็นต้นแบบ สำหรับลวดลายที่พบเห็นมากที่สุด ได้แก่

ชื่อลาย	ภาพลาย	แบบร่าง	แบบลายเส้นลงสี
1. ลายแมงมุม			
2. ลายหมี่เต่า			
3. ลายหมี่ผีเสื้อ			

2) ผ้าไหมมัดหมี่ลายพรรณไม้

ชื่อลาย	ภาพลาย	แบบร่าง	แบบลายเส้นลงสี
1. ลายดอกพิกุล			
2. ลายช่อชบา			

3) ผ้าไหมมัดหมี่ลายสิ่งของเครื่องใช้ ชาวบ้านมีการดัดแปลงจากสิ่งของเครื่องใช้ภายในท้องถิ่น

ชื่อลาย	ภาพลาย	แบบร่าง	แบบลายเส้นลงสี
1. ลายกง แก้ว			
2. ลายชั้น หมากเบ็ง			
3. ลายข้าวหลาม			

4) ผ้าไหมมัดหมี่ลายเบ็ดเตล็ด เป็นลายที่ถูกถ่ายทอดมาจากจินตนาการของบรรพบุรุษผ่านบนพื้นผ้า เช่น นาคกำลังเกี่ยวพาราสีกัน สิ่งเหล่านี้ชาวบ้านสามารถนำมาเป็นต้นแบบลวดลายบนพื้นผ้าได้อย่างงดงามน่าอัศจรรย์ใจ

ชื่อลาย	ภาพลาย	แบบร่าง	แบบลายเส้นลงสี
1. ลายนาคเกี่ยว			
2. ลายนาคชูสน			

กลุ่มลายที่ 3 : ลายสร้างสรรค์ เป็นลวดลายที่มีการประยุกต์พัฒนาให้ตามยุคตามสมัย ผสมผสานกับแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลาย

ชื่อลาย	ภาพลาย	แบบร่าง	แบบลายเส้นลงสี
1.ลายหมี่ราชินี			

ผลการนำลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่มาใช้เป็นต้นแบบ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (หนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล)

การวิเคราะห์และประเมินการออกแบบหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัลได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบรูปเล่มของหนังสือ ทั้งด้านความสวยงาม ด้านบุคลิกภาพภาพลักษณ์ของหนังสือที่แสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ จำนวนทั้งหมด 3 ท่าน โดยแสดงรายละเอียดทั้งหมดในรูปของการบรรยาย ดังนี้

1. รูปแบบอารมณ์บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ภาพลักษณ์ของหนังสือมีอารมณ์บุคลิกภาพแบบสง่างาม เน้นความน่าสนใจ สละสลวยเป็นผู้ดี ตามสมัยนิยม ทันสมัย เน้นวัฒนธรรม ประณีต บรรจง
2. โทนสีที่เหมาะสมกับลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบ โทนสีแบบ ART NOUVEAU เน้นความรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ อบอุ่น สื่อถึงธรรมชาติ ชนบท ศิลปะ หัตถกรรม
3. ชื่อของหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ คำว่า สะออนหลาย ลายแก่นขอนแก่น หมายถึง ลวดลายที่นิยมชมชอบของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการแปลความหมายแบบตรงประเด็น ชัดเจนตามเนื้อหาของเรื่องที่วิจัย
4. ขนาดของหนังสือรวบรวมลวดลาย มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ขนาด A4 ขนาดมาตรฐาน มีขนาด 21x29.7 ซม. เนื่องจาก ขนาดกระดาษ A4 เป็นขนาดมาตรฐานที่มีความนิยมของหนังสือทั่วไป มีขนาดกะทัดรัด เหมาะสมกับการใช้งาน รูปแบบหนังสือรวบรวมลวดลายและไฟล์ดิจิทัล

รายละเอียดรูปแบบ :

หนังสือชื่อ : สะออนหลาย ลายแก่นขอนแก่น
(หนังสือรวบรวมลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดขอนแก่น และ CD ไฟล์ดิจิทัล)

ขนาด : a4 แนวนอน 21x29.7 เซนติเมตร

บุคลิกภาพของหนังสือ : ภาพลักษณ์ของหนังสือมีอารมณ์บุคลิกภาพแบบสง่างาม เน้นความน่าสนใจ สละสลวยเป็นผู้ดี ตามสมัยนิยม ทันสมัย เน้นวัฒนธรรมประณีต บรรจง

Mood&Tone : รูปแบบโทนสีแบบ ART NOUVEAU เน้นความรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ อบอุ่น สื่อถึงธรรมชาติ ชนบท ศิลปะ หัตถกรรม

รายละเอียดวัสดุ :

หน้าปก : ปกแข็งใสขาว เคลือบใส

กระดาษเนื้อใน : กระดาษอาร์ตการ์ด 90 แกรม

กล่อง CD : หุ้มด้วยกระดาษอาร์ตแข็ง เคลือบใส

ผลการนำลวดลายกราฟิกบนผ้าไหมมัดหมี่มาใช้เป็นต้นแบบ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย

ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการศึกษาคือ ผู้เยี่ยมชมศาลาไหมไทย (ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2556) จำนวน 300 คน และหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ที่มา: Taro Yamane. Statistics: An Introductory Analysis.1970: 886) แทนค่าได้กลุ่มตัวอย่าง 171 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ผลสรุปความต้องการของแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย พบว่าส่วนใหญ่ผู้สนใจและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยี่ยมชมเป็นเพศหญิง อายุส่วนใหญ่ คือ 40-49 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ในระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่ รายได้คือ 20,001-30,000 บาท ส่วนใหญ่การเข้าเยี่ยมชมศาลาไหมไทย จะมาครั้งแรกโดยลักษณะการเข้าเยี่ยมชมศาลาไหมไทย ส่วนใหญ่มากับหน่วยงาน ซึ่งในการเลือกซื้อสินค้าที่ศาลาไหมไทยกลุ่มที่นิยมส่วนใหญ่ คือ เสื้อผ้า ผ้า เครื่องแต่งกาย งบประมาณในการเลือกซื้อของต่อการมา 1 ครั้งส่วนใหญ่ ประมาณ 1,001 บาทขึ้นไป ในการเลือกซื้อของกลับไปฝากมากที่สุด ส่วนใหญ่คือ ซื้อใช้เอง กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ต้องการให้พัฒนาและจัดจำหน่ายเพิ่มเติมในศาลาไหมไทยมากที่สุด ส่วนใหญ่ คือ เสื้อผ้า ผ้า เครื่องแต่งกาย นำแบบร่างที่เลือก ขึ้นรูป 2 มิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างแบบร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบศาลาไหมไทย

แนวความคิด

การออกแบบชุดนี้เหมาะสำหรับกลุ่มสตรีวัยทำงาน อายุ 40-49 ปีขึ้นไป เป็นการนำเสนอความเรียบง่ายของชุด โดย “น้อย” ด้วยลักษณะของชุดที่เน้นความเรียบง่าย ดูเป็นทางการ โดดเด่นด้วยโทนสี art nouveau และ “มาก” ด้วยลวดลายการผสมผสานระหว่างเทคนิคการคัดลอกลายกราฟิกด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์ และเทคนิคการปรีน Pattern ผสมผสานกับการจัดวางลวดลายลงบนชุด เกิดความกลมกลืน ต่อผู้ใส่ดูแล้วไม่เชอะเขิน ดูสุภาพ ถูกกาลเทศะ (ชุดไม่ซับซ้อนวุ่นวาย แต่เน้นความเรียบง่าย และดูดี)

ลายผ้า : เป็นลายที่เก่าแก่เป็นลายดั้งเดิม (ลายกงแก้ว)

ผ้าที่ใช้ตัด : ผ้าสปันแบบนิ่ม เพื่อให้เกิดความสบายและสร้างรูปทรงที่สวยงามต่อผู้สวมใส่

เทคนิคการสร้างลวดลาย : ปรีนสกรีนลวดลายลงบนผ้า

การจัดวางลวดลาย : เน้นวางลวดลายแบบเด่นชัด อาทิเช่น วางบนปกคอเสื้อ วางบนแถบกระโปรง

การใช้งาน : ชุดทำงานและชุดลำลอง

หมายเหตุ : ในการวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้ทดลองการวิจัยด้วยการตัดชุดที่เลือกมาจากคอลเลคชั่น เพียงแค่ชุดเดียว เท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1. การออกแบบหนังสือต้องคำนึงถึงกระบวนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นค่าสี การตีพิมพ์ ความละเอียดของภาพ วัสดุในการพิมพ์ เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
2. การออกแบบและพัฒนาลวดลายควรประยุกต์ลวดลายดั้งเดิมกับแนวคิดใหม่ เพื่อให้เกิดความทันสมัยตามสมัยนิยมมากขึ้น
3. ลวดลายผ้ามัดหมี่ที่คัดลอกมาจากลายดั้งเดิม ที่จัดทำโดยการใช้เทคนิคโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ถ่ายทอดลงตารางกราฟ เพื่อเป็นการสะดวกสำหรับผู้ทอในการศึกษาลาย
4. สีเส้นผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท ในปัจจุบันนั้นคาดว่าจะมีมากมายและหลากหลายชุดสีหรือโทนสี เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน ดังนั้นควรมีหลากหลายกลุ่มสีและเน้นสีเส้นที่เรียบง่ายและเป็นร่วมสมัยมากกว่าสีเส้นดูตุ๋น แต่ทั้งนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับรูปแบบของชิ้นงานผลิตภัณฑ์ที่จะนำลวดลายไปใช้เป็นหลักด้วย
5. การสร้างภาพลักษณ์หนังสือควรสื่อให้เห็นถึงคุณค่าและประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เป็นเอกลักษณ์ในวงกว้าง แต่ในขณะเดียวกันควรแสดงภาพลักษณ์ของความร่วมมือ แสดงให้เห็นถึงการรับรู้เท่าทันกระแสความต้องการและเทคโนโลยีสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาลวดลายดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่ผู้วิจัยยังขาดลวดลายของผ้าที่นำมาต่อยอด เมื่อต่อยอดแล้ว ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวทางการออกแบบประยุกต์ลวดลายดั้งเดิม ให้เกิดความทันสมัย เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความน่าสนใจต่อผู้พบเห็น
2. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องแต่งกาย เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบเพียงอย่างเดียว แต่ผู้วิจัยยังขาดการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต ได้แก่ แนวทางการออกแบบ วัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิต ต้นทุน เป็นต้น
3. ควรศึกษากลุ่มเป้าหมายใหม่ในตลาด อย่างเช่น กลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มวัยทำงาน เนื่องจากกลุ่มพวกนี้กำลังซื้อมากกว่ากลุ่มอื่น และยังสามารถพัฒนาลวดลายผ้าทอให้เข้ากับเสื้อผ้ายุคปัจจุบัน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคสมัยใหม่
4. ควรศึกษารูปแบบลายผ้าของท้องถิ่น เนื่องจากลวดลายผ้าแต่ละท้องถิ่นก็จะมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม บริบทของสังคม เพื่อให้เกิดความแตกต่างทางด้านความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบ

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ บัวระภา. (2541). **ลวดลายผ้าของชนไท-ลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พินาลิน สารिया. (2549). **การออกแบบลวดลาย**. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ศิริพรณ์ ปีเตอร์. (2549). **การออกแบบกราฟิก**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศิริ ผาสุก. (2545). **ผ้าไหมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศิริพร บุญชู. (2550). **ไหมไทยและความคุ้มครองด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.
- ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **ขอนแก่น เมืองเสียงแคนดอกคูน**.
กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว
- Kerlinger, (1986). **Fred Foundations of Behavioral Research**, 3rd. Edition. Orlando, FL:
Harcourt Brace & Company.
- Taro Yamane. (1970). **Statistics : An Introductory Analysis**.